

Återtagandeavtal mellan EU och Vitryssland

Justitiedepartementet

2011-04-11

Dokumentbeteckning

SEK(2010) 1399

Kommissionens rekommendation till rådet om bemyndigande för kommissionen att inleda förhandlingar om ingående av ett återtagandeavtal mellan Europeiska unionen och Vitryssland

Sammanfattning

Förslaget omfattar ett bemyndigande för kommissionen att förhandla ett återtagandeavtal mellan EU och Vitryssland. Avtalet ska reglera villkor och procedurer för återtagande av egna medborgare, medborgare i tredje land samt statslösa liksom transitering. Regeringen stödjer förslaget.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Enligt folkrätten har alla stater en skyldighet att ta tillbaka sina egna medborgare. Enligt artikel 79.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) får EU ingå avtal med tredjeländer ”med syfte att de tredjelandsmedborgare som inte uppfyller eller inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro, eller vistelse på en medlemsstats territorium ska återtas i sina ursprungsländer eller de länder de kom ifrån”.

Vikten av att ingå återtagandeavtal bekräftas såväl i Haagprogrammet som i dess efterföljare Stockholmsprogrammet, som antogs av Europeiska rådet vid dess möte den 10-11 december 2009.

Hittills har kommissionen fått bemyndigande att förhandla om återtagandeavtal med 19 länder. 12 av dessa avtal har trätt ikraft.

I november 2009 antog rådet slutsatser om Vitryssland, i vilka kommissionen uppmanades att ”förbereda rekommendationer för att ta fram förhandlingsdirektiv om viseringslättnader och återtagandeavtal med Vitryssland”. Enligt den gemensamma inställning till utveckling av EU:s politik för viseringslättnader som man enades om i Coreper i december 2005 skulle ett avtal om viseringslättnader i princip inte ingås utan ett föregående återtagandeavtal.

Rekommendationen till rådet om bemyndigande för kommissionen att inleda förhandlingar med Vitryssland om återtagande är ett svar på rådets uppmaning i slutsatserna från 2009.

Mot bakgrund av den politiska utvecklingen i Vitryssland efter presidentvalet i december 2010 antogs den 31 januari 2011 nya rådsslutsatser om Vitryssland där man fäster stor vikt vid utökade kontakter med den vitryska befolkningen och ökat stöd till det civila samhället. Vidare slås fast att rådet välkomnar att förhandlingar om ett viseringsförenklingsavtal och ett återtagandeavtal påbörjas så snart förhandlingsdirektiven har antagits.

Förslaget presenterades av kommissionen den 12 november 2010.

1.2 Förslagets innehåll

Förslaget omfattar ett bemyndigande för kommissionen att förhandla ett återtagandeavtal mellan EU och Vitryssland. Avtalet ska reglera villkor och procedurer för återtagande av egna medborgare, medborgare i tredje land samt statslösa, liksom transitering.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget påverkar inte det svenska regelverket. Återtagandeavtal fråntar inte Sverige dess skyldighet att respektera bl.a. principen om non-refoulement, eller övriga bestämmelser i EU-rätten. I avtalstexten understryks särskilt att avtalet inte påverkar de skyldigheter som följer av internationell rätt. Europakonventionen och flyktingkonventionen nämns särskilt. Sverige kommer således fortsättningsvis - oavsett återtagandeavtalet - att vara skyldigt att behandla ansökningar om asyl och att göra det på ett sätt som är i enlighet med nu gällande regelverk.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget medför inga ekonomiska konsekvenser för statsbudgeten eller för EU-budgeten. Tillämpningen av avtalen avser dock att effektivisera arbetet med återvändandet från medlemsstaterna och bedöms därigenom medföra minskade kostnader.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen stödjer ett ingående av återtagandeavtal mellan EU och Vitryssland. Det finns ett värde i att medlemsstaterna nära samverkar i återtagandefrågor. Den folkrättsliga principen att varje stat är skyldig att återta sina egna medborgare understryks och likartade procedurer kan effektivisera återvändandet genom att den mottagande statens administration underlättas. Det aktuella avtalet utgör ett konkret exempel på sådant samarbete.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Samtliga medlemsstater stödjer förhandlingar om ett återtagandeavtal med Vitryssland.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet kommer att behandla avtalet inför dess ingående.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats. Regelbundet informationsutbyte med berörda svenska myndigheter pågår.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden utgörs av artikel 79.3 i EUF-fördraget.

Återtagandeavtal mellan unionen och tredjeländer förhandlas fram och ingås enligt det förfarande som föreskrivs i artikel 218 i EUF-fördraget:

Kommissionen lägger fram rekommendationer för rådet som ska anta ett beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar och utse unionens förhandlare (artikel 218.3).

På förslag av förhandlaren ska rådet anta ett beslut dels om bemyndigande att underteckna avtalet, dels om ingående av avtalet (artikel 218.5-6). Rådet ska anta beslutet om ingående av avtalet efter Europaparlamentets godkännande (artikel 218.6).

Under hela förfarandet ska rådet besluta med kvalificerad majoritet (artikel 218.8).

Beslut som fattas med stöd av artikel 79.3 i EUF-fördraget faller inom unionens exklusiva kompetens. En subsidiaritetsprövning krävs därför inte.

Förslaget omfattar endast den grundläggande reglering som är nödvändig för genomförande av en välordnad återtagandeprocess. Medlemsstaterna och Vitryssland kan vid behov avtala om ytterligare reglering inom ramen för bilaterala genomförandeprotokoll. Förslaget bedöms därför vara i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget antogs som en A-punkt av rådet den 24-25 februari 2011. Kommissionen kommer nu att inleda förhandlingar med Vitryssland. Efter avslutade förhandlingar ska rådet anta ett beslut om bemyndigande att underteckna avtalet. Därefter ska rådet anta ett beslut om ingående av avtalet efter Europaparlamentets godkännande.

4.2 Fackuttryck/termer

Principen om *non-refoulement* fastställs i 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning. Principen innebär att ingen medlemsstat ska utvisa eller avvisa en asylsökande till gränsen mot ett område där dennes liv eller frihet skulle hotas på grund av hans eller hennes ras eller religion, nationalitet, språk, sexuella läggning, tillhörighet till viss samhällsgrupp, politiska åskådning eller minoritet eller där den asylsökande riskerar att utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling.